

Arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts

Achtergrond

Arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts

De doelstelling van de bedrijfsgezondheidszorg is het bevorderen en beschermen van de gezondheid van werknemers voor zover dat verband houdt met de beroepsarbeid en het arbeidsmilieu.

Bedrijfsgezondheidszorg wordt uitgevoerd door Arbodiensten. Bedrijfsartsen werken daar in multidisciplinaire teams. De bedrijfsarts vervult binnen de Arbodienst vaak een spilfunctie als adviseur van werknemer en werkgever. Hij of zij werkt hierbij samen met professionals als de veiligheidskundige, arbeidshygiënist, arbeids- en organisatiedeskundige en ergonoom. Het werk van de Arbodienst is gebaseerd op de Arbowet.

Het takenpakket van de bedrijfsarts bestaat hoofdzakelijk uit adviserende en uitvoerende taken.

Voorbeelden van adviserende taken zijn: advisering aan werkgevers omtrent productie- of werkmethoden en inrichting van arbeidsplaatsen, advisering over voorkómen beroepsziekten en maatregelen ter preventie van beroepsziekten, advisering over gezondheids-, veiligheids- en welzijnsaspecten van het werk en advisering over de opzet en uitvoering van bedrijfshulpverlening.

Voorbeelden van uitvoerende taken zijn: begeleiding van arbeidsongeschikte werknemers, open spreekuur waar werknemers adviezen kunnen krijgen over de relatie tussen de gezondheid en het werk of werkomstandigheden, verrichten van periodiek onderzoek naar gezondheidsrisico's die in relatie staan met het werk of werkomstandigheden, verzorgen van voorlichting en opleiding van werknemers en het - in overleg met curatieve sector - aanbieden van reïntegratiebevorderende maatregelen bij arbeidsongeschiktheid.

De beroepsvereniging van de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB) heeft een beroepsprofiel opgesteld en beschouwt de bedrijfsarts als erkend medisch specialist op het gebied van arbeid en gezondheid. Op basis van het professioneel

statuut kan de bedrijfsarts zich opstellen als een onafhankelijk adviseur.

De opleiding arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts duurt vier jaar. Naast deze opleiding bestaat er ook een individueel scholingsprogramma voor geregistreerde specialisten. De duur van dit programma varieert van één tot drie jaar en omvat verder 150 tot 450 uur cursorisch onderwijs.

beroepskeuze

Een vijfde (20 procent) van de 74 ondervraagde bedrijfsartsen blijkt tijdens de studie het vak arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts te hebben overwogen. Een ruim tweemaal zo grote groep (46 procent) dacht in die tijd aan huisartsgeneeskunde. Andere veelgenoemde specialismen zijn: heelkunde (19 procent), inwendige geneeskunde (16 procent), psychiatrie (22 procent), dermatologie en venerologie (15 procent) en obstetrie en gynaecologie (16 procent). Voor 72 procent was arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts daadwerkelijk het eerst gekozen specialisme; 16 procent begon aanvankelijk met huisartsgeneeskunde, en 11 procent als verzekeringsarts.

De bedrijfsartsen zijn niet allemaal tevreden met hun keuze. 63 procent geeft aan zeer tevreden te zijn, en 27 procent is enigszins tevreden. 6 procent is ontevreden met de gemaakte keuze.

beroepsgroep

Gemiddeld zijn de bedrijfsartsen 12 jaar geregistreerd in hun specialisme. Aan dit onderzoek deden meer mannen dan vrouwen mee (73 procent versus 27 procent). De gemiddelde leeftijd is 47 jaar.

Perspectief

meest aantrekkelijke aspecten van arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts

De arbeidsomstandigheden waarbinnen bedrijfsartsen werken, zijn voor bijna drie kwart (73 procent) van hen reden tot tevredenheid. Zo noemt 39 procent van de respondenten de regelmatige werktijden waarop een bedrijfsarts kan werken als één van de meest aantrekkelijke aspecten van het vak. *"Uiteindelijk werk je gewoon tijdens kantooruren, dus heb je een geregeld bestaan met voldoende vrije tijd."*

Contact met anderen in het bedrijf of instelling waar men werkt, is ook goed voor een groot aantal positieve opmerkingen; 43 procent van de respondenten noemt dit soort zaken als één van de meer aantrekkelijke kanten van het vak.

Bijna een kwart (24 procent) van de respondenten noemt de afwisseling in het werk een positief aspect. 20 procent vindt het plezierig dat het een breed vakgebied is. De maatschappelijke relevantie van het vak is voor 18 procent een aantrekkelijke kant. *"Je hebt het vermogen de gezondheid van grote groepen mensen te beïnvloeden."*

16 procent waardeert de vrijheid van handelen, en 15 procent vindt de psychosociale aspecten waarmee rekening gehouden moet worden, aantrekkelijk. Eén van de respondenten zegt: *"Er is kennis en betrokkenheid vereist op zowel medische als maatschappelijke vlakken."*

minst aantrekkelijke aspecten van arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts

35 procent noemt zaken die specifiek bij de arbeids- en bedrijfsgeneeskunde horen als minst aantrekkelijk. Genoemd worden onder meer: het commerciële karakter, en de tegenstrijdige belangen van de verschillende partijen. *"Het werken met een 'dubbele pet' op kan soms lastig zijn."* Een andere respondent heeft het over: *"Het altijd tussen 2 vuren staan (werkgever - werknemer)."*

Bijna een kwart (24 procent) is ontevreden met de regelgeving vanuit de overheid. 12 procent vindt de beperkte budgetten onplezierig. 22 procent noemt negatieve aspecten van het patiëntencontact. *"Je wordt tijdens het spreekuur soms als klagmuur gebruikt, met name bij arbeidsgerelateerde problematiek."*

19 procent van de ondervraagden geeft aan dat de werkdruk te hoog is. *"Er is de laatste jaren een toenemende druk op de bedrijfsarts om het ziekteverzuim te controleren in plaats van te begeleiden."*

Het 'papierwerk', de administratieve werkzaamheden, is voor 12 procent onaantrekkelijk.

wat de co-assistent moet weten als hij voor arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts kiest

Bijna een kwart (24 procent) van de bedrijfsartsen benadrukt nog eens het feit dat je in dit vak te maken krijgt met tegenstrijdige en ook commerciële belangen. Goede communicatieve en sociale vaardigheden zijn dus geboden, vindt 20 procent van de respondenten.

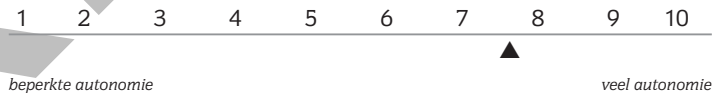
Een groot deel van de werkzaamheden bestaat uit het geven van advies over preventieve maatregelen, benadrukt 15 procent van de ondervraagden. Hiermee samenhangend noemt 9 procent de primair adviserende taak van een bedrijfsarts. Een tiende van de respondenten vindt dat co-assistenten moeten beseffen dat het een breed vakgebied is. Een veelvoorkomend advies: *"Het allerbelangrijkste is dat co-assistenten arts voor arbeids- en bedrijfsgeneeskunde – bedrijfsarts niet zien als tweede (of negatieve) keuze, maar dat het een meer dan volwaardig specialisme is waarin een beroep wordt gedaan op vaardigheden die niet in het onderwijs aan de orde komen."*

Kritische factoren

autonomie

Bedrijfsartsen hebben redelijk veel autonomie in het werk; op een schaal van 1 tot 10 geven ze gemiddeld een 7,6. Het grootste gedeelte van de respondenten (68 procent) geeft een score 8 of hoger. Voor 3 procent is de autonomie duidelijk beperkt. Deze groep geeft 4 of minder punten.

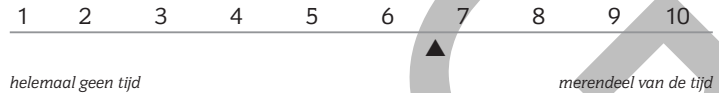
$$\bar{x} = 7,6 \quad \sigma = 1,4$$

patiëntenzorg

De gemiddelde score van 6,7 geeft aan dat een bedrijfsarts over het algemeen meer tijd besteedt aan directe zorg voor de patiënt dan aan andere activiteiten. Bijna iedere respondent geeft een score 5, 6, 7 of 8. De uiteinden van de schaal worden weinig benut.

$$\bar{x} = 6,7 \quad \sigma = 1,6$$

continuïteit behandelrelaties

9 procent van de bedrijfsartsen vindt dat er in hun werk geen sprake is van behandelrelaties. Bij degenen die dat wel vinden, blijkt dat ze wat meer te maken hebben met lange- dan met korte behandelrelaties. Het gemiddelde is 6,6. Ook hier geeft bijna geen enkele respondent een score aan één van de uiteinden van de schaal.

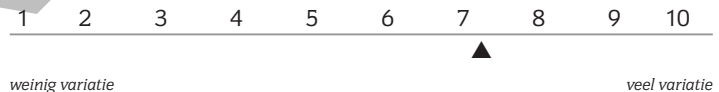
$$\bar{x} = 6,6 \quad \sigma = 1,4$$

variatie

De gemiddelde score van 7,2 wijst erop dat bedrijfsartsen een ruime mate van variatie hebben in hun werk. Ruim een derde (38 procent) beoordeelt dit aspect met een 8 of hoger. 11 procent geeft echter een score van 5 of lager.

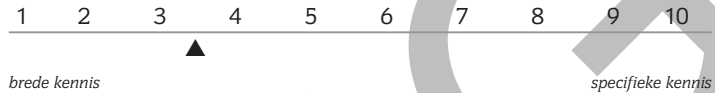
$$\bar{x} = 7,2 \quad \sigma = 1,3$$

vereiste deskundigheid

Bedrijfsartsen zijn duidelijk over de vereiste deskundigheid: ruim twee derde (70 procent) van de respondenten geeft met een score 1, 2 en 3 aan dat er vooral brede kennis is vereist. Slechts 19 procent vindt dat je eerder specifieke kennis nodig hebt, en geeft een score van 6 of hoger.

$\bar{x} = 3,5$ $\sigma = 2,3$

standaardisering van werk

De ondervraagden geven met een gemiddelde score van 6,6 aan dat ze iets vaker mét dan zonder protocollen en standaarden werken. 63 procent van de scores betreft een 7 of 8. De uiteinden van de schaal worden amper ingevuld.

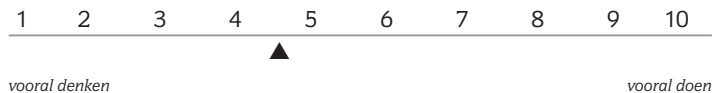
$\bar{x} = 6,6$ $\sigma = 1,4$

denken versus doen

Bedrijfsartsen zijn verdeeld over dit aspect. Gemiddeld genomen nemen ze een positie links van het midden in (score 4,5). 34 procent vindt dat het in hun specialisme vooral om denken gaat, en geeft een score 3 of lager. Slechts 7 procent van de respondenten beschouwt het daarentegen duidelijk als een 'doe' vak en geeft een 8 of hoger.

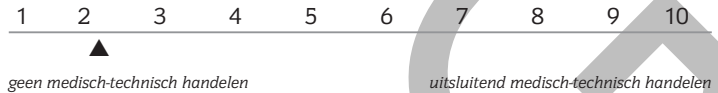
$\bar{x} = 4,5$ $\sigma = 1,8$

medisch-technisch handelen

Voor bedrijfsartsen bestaat het werk nauwelijks uit medisch-technisch handelen, zo blijkt uit de gemiddelde score van 2,1. Het overgrote deel van de respondenten (81 procent) geeft zelfs een score 1 of 2. Slechts 9 procent geeft een score van 4 of hoger.

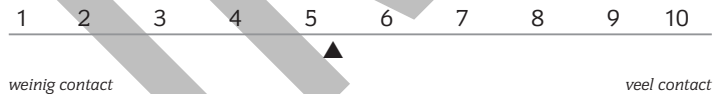
$$\bar{x} = 2,1 \quad \sigma = 1,0$$

interactie andere medische disciplines

Het vak van bedrijfsarts houdt in dat men noch heel veel, noch heel weinig te maken heeft met andere medische disciplines. De gemiddelde score (5,3) laat dit zien. De spreiding in antwoorden is echter groot. 27 procent geeft aan dat ze weinig contact hebben met andere medische disciplines (score van 3 of lager). 35 procent scoort daarentegen op het rechterdeel van de schaal (7 of hoger).

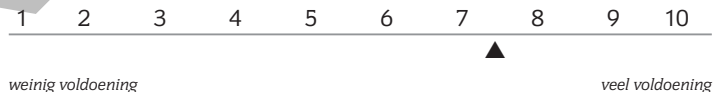
$$\bar{x} = 5,3 \quad \sigma = 2,1$$

inhoudelijke voldoening

Bedrijfsartsen blijken een behoorlijke mate van inhoudelijke voldoening te krijgen uit hun vak (gemiddelde van 7,4). Slechts 5 procent geeft aan weinig voldoening te krijgen (score van 5 of lager). De helft van de respondenten geeft een 8 of hoger.

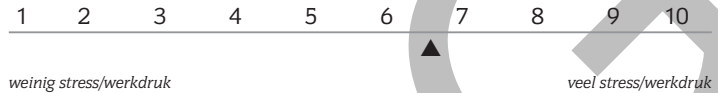
$$\bar{x} = 7,4 \quad \sigma = 1,6$$

werkdruk

Bijna alle bedrijfsartsen geven aan dat hun vak wel wat stress met zich meebrengt. De gemiddelde score is 6,6. Ruim een kwart (28 procent) geeft met een score 8 of hoger aan veel stress te ervaren. Slechts 15 procent geeft aan weinig stress te ervaren (score 4 of lager).

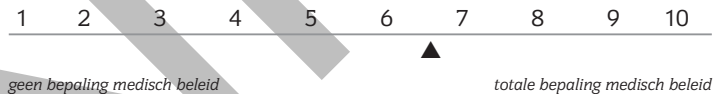
$$\bar{x} = 6,6 \quad \sigma = 1,7$$

medische beleidsverantwoordelijkheid

Bedrijfsartsen kunnen, gemiddeld genomen, maar tot op zekere hoogte hun eigen medische beleid bepalen (gemiddelde score van 6,6). Bijna drie kwart (62 procent) geeft een 7 of hoger. Hier tegenover staat een groep van 18 procent die aangeeft weinig invloed te hebben op het medische beleid (score van 4 of lager geeft).

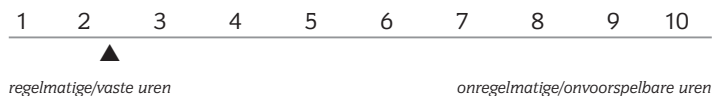
$$\bar{x} = 6,6 \quad \sigma = 1,9$$

regelmaat

Bedrijfsartsen geven aan dat ze veel regelmaat kennen in hun werk. Dit komt tot uiting in de gemiddelde score van 2,2. Drie kwart van de respondenten geeft hier een score 1 of 2. Hiertegenover staat een kleine groep van 8 procent die met een score 6 of hoger op deze schaal juist aangeeft op onregelmatige uren te werken.

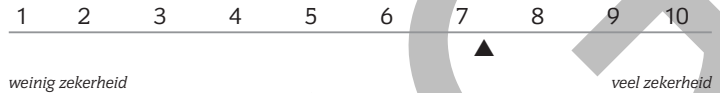
$$\bar{x} = 2,2 \quad \sigma = 1,8$$

zekerheid

Bedrijfsartsen lijken een behoorlijke mate van zekerheid te ervaren in hun positie. De gemiddelde score van 7,2 geeft dit weer. Ruim de helft (53 procent) ervaart veel zekerheid (score 8 of hoger). Een vijfde deel ervaart echter minder zekerheid en geeft een score 5 of lager.

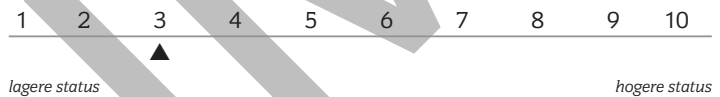
$\bar{x} = 7,2$ $\sigma = 2,0$

status ten opzichte van andere medische disciplines

Bedrijfsartsen hebben het gevoel dat hun vakgebied een beduidend lagere status heeft dan andere disciplines, zo blijkt uit de gemiddelde score van 3,0. Bijna alle respondenten zijn het hier over eens: 84 procent geeft een score van 4 of lager.

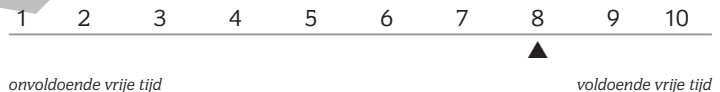
$\bar{x} = 3,0$ $\sigma = 1,5$

vrije tijd

Bedrijfsartsen blijken over het algemeen voldoende vrije tijd te hebben. Bijna drie kwart (72 procent) van de respondenten geeft duidelijk aan over voldoende vrije tijd te beschikken (score van 8 of hoger). Hiertegenover staat slechts 8 procent dat op de linkerhelft van de schaal scoort (score 5 of lager).

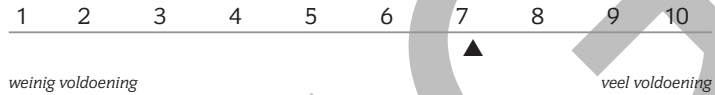
$\bar{x} = 8,0$ $\sigma = 1,7$

werkomstandigheden

Bedrijfsartsen zijn gemiddeld genomen tevreden met hun werkomstandigheden, zo blijkt uit de gemiddelde score van 7,1. Meer dan de helft (58 procent) geeft een score 7 of 8; 16 procent geeft een 9 of 10. Een groep van 11 procent lijkt, met een score van 4 of minder, echt ontevreden.

$$\bar{x} = 7,1 \quad \sigma = 2,0$$

inkomen

Bedrijfsartsen scoren hun inkomen met een gemiddelde van 6,2: het inkomen staat dus eerder hoog dan laag in verhouding tot de gestelde eisen. 61 procent van de respondenten geeft hier een 6, 7 of 8. Hoger wordt vrijwel niet gescoord. Slechts 8 procent geeft aan dat het inkomen wat aan de lage kant is (score 4 of lager).

$$\bar{x} = 6,2 \quad \sigma = 1,4$$

Beroepsuitoefening patiëntenpopulatie

Alle ondervraagde bedrijfsartsen werken rechtstreeks met patiënten. Ze hebben gemiddeld 42 patiëntcontacten per week.

Bedrijfsartsen behandelen uiteraard uitsluitend volwassenen. Ze zien iets meer mannen (54 procent) dan vrouwen (46 procent).

Het valt op dat de bedrijfsarts twee derde van zijn populatie als relatief gezonde patiënten typeert; 18 procent wordt gezien als gezond, en 51 procent als over het algemeen gezond, maar met gezondheidsklachten. Chronische patiënten vormen 17 procent van hun patiëntenpopulatie, iets meer dan het aantal patiënten met acute klachten (12 procent). Slechts 2 procent wordt door hen getypeerd als terminaal.

De aard van de gezondheidsklachten waar bedrijfsartsen mee te maken krijgen, varieert sterk: 35 procent van de patiëntenpopulatie heeft lichamelijke aandoeningen. Psychische en psychosociale gezondheidsklachten komen respectievelijk voor bij 31 en 32 procent van de patiënten.

meest voorkomende symptomen/ziektebeelden/themata

klachten van het steun- en bewegingsapparaat	100 %
psychosomatische klachten	48 %
surmenage	48 %
cardiovasculaire klachten	27 %
depressie	21 %
werkconflicten	21 %
luchtweg klachten	21 %
stress	15 %

meest uitdagende symptomen/ziektebeelden/themata

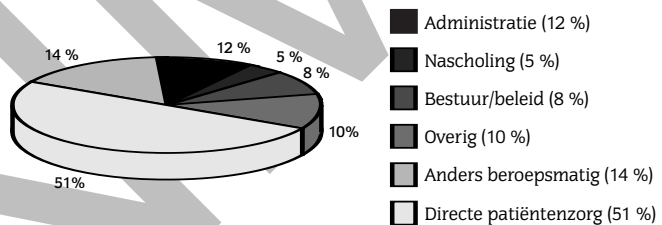
psychosomatische klachten	31 %
klachten van het steun- en bewegingsapparaat	20 %
surmenage	20 %
werkplek gerelateerde aandoeningen (b.v. als gevolg van toxische stoffen)	10 %

type praktijk

Slechts 12 procent van de bedrijfsartsen werkt als zelfstandige, de rest werkt in loondienst. 8 procent heeft een solopraktijk. Het grootste deel van de respondenten (84 procent) werkt bij een Arbo-dienst. 8 procent is direct in dienst in het bedrijfsleven; 5 procent heeft (ook) universitaire taken. Slechts 1 procent is werkzaam bij een uitvoeringsorganisatie.

invulling werkweek

Bedrijfsartsen hebben een gemiddelde werkweek van 37 uur. Ruim drie kwart (80 procent) werkt 40 uur of minder (16 procent werkt 30 uur of minder). De rest werkt tussen de 40 en 60 uur. Per werkweek wordt de meeste tijd besteed aan directe patiëntenzorg: gemiddeld 19 uur. Aan andere beroepsmatige activiteiten, zoals lesgeven, onderzoek en advisering wordt gemiddeld 5 uur besteed. De procentuele verdeling van de uren over de verschillende soorten activiteiten is als volgt:

slotopmerking

De laatste opmerkingen van de ondervraagde bedrijfsartsen lopen qua inhoud uiteen.

14 procent benadrukt nog eens het feit dat communicatieve en sociale vaardigheden op een hoog peil moeten staan voor een succesvolle uitoefening van het vak. 13 procent noemt het vak mooi en boeiend, en 11 procent wijst op de variatie binnen het vakgebied.

Verder gaat men nog in op bijvoorbeeld de verschillen tussen interne en externe Arbo-diensten of op de noodzakelijke kennis van sociale wetten.

Eén van de respondenten typeert zijn vak als volgt: *"Het is uitdagend, momenteel volop in beweging, veelomvattend, maar je bent geen 'genezer'."*

Een ander vindt dat men zich het volgende moet realiseren: *"Het is of kan heel leuk zijn (dat moet je er zelf van maken), maar het is heel anders dan waar je voor opgeleid bent."*

gemiddelde scores voor kritische factoren

inhoud van het werk	gemiddeld	context beroepsuitoefening	gemiddeld
autonomie	7,6	werkdruk	6,6
patiëntenzorg	6,7	medische beleidsverantwoord.	6,6
continuïteit	6,6	regelmaat	2,2
variatie	7,2	zekerheid	7,2
vereiste deskundigheid	3,5	status	3,0
standaardisering	6,6	vrije tijd	8,0
denken versus doen	4,5	werkomstandigheden	7,1
medisch-technisch handelen	2,1	inkomen	6,2
interactie	5,3		
inhoudelijke voldoening	7,4		

Oefening

Als je het bovenstaande beroepsprofiel goed hebt doorgelezen, maak dan de volgende oefening:

Schrijf hieronder je top-vijf van kritische factoren;

Zet in kolom A de scores die je in de 'Voorbereiding' aan elk van deze factoren hebt gegeven;

Zet in kolom B de gemiddelde scores die je in het hierboven beschreven profiel aantroft;

Trek de scores in kolom B af van die in kolom A en schrijf het resultaat in kolom C;

Tel de cijfers in kolom C op. *Let op: negeer + en – tekens!*

Hoe dichterbij het totaal-getal bij de 0 ligt, des te waarschijnlijker het is dat dit specialisme aansluit bij je wensen. Verder onderzoek is natuurlijk geboden. Dit cijfer alleen zegt niet zoveel voordat je het hebt vergeleken met die voor andere specialismen!

Kritische factoren	A (jouw waardering)	B (gemiddelde score)	C (verschil)
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Totaal:

ISBN: 90 71941 46 9
Copyright 1999

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNMG te Utrecht.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16b Auteurswet 1912, het besluit van 20 juli 1974, Staatsblad 471, en art. 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijke verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprerecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatie werken (art. 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de KNMG te wenden.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Daar waar 'hij' staat in de navolgende hoofdstukken, wordt ook 'zij' bedoeld.